

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VII. De aliis duabus proprietatibus termini ascensu nimirum, & descensu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

id discriminis explicari. Atque hinc est, suppositionem determinatam nullo iure communiter appellari disiunctiuam potius quam confusam, aut hanc disiunctiuam potius quam illam. Simili etiam argumento fit, descensum factum per particulam, & aliamve id genus propositiones integras necentem, veluti omnis homo est animal, ergo Petrus est animal, & Paulus est animal, &c. immerito vocari copulatiuum magis quam copulatum; eumque, qui fit per eandem aut similem particulam solos terminos necentem, veluti omnes Apostoli Dei sunt duodecim; ergo Petrus, & Andreas & Ioannes, & ceteri sunt duodecim, haud verosimilius nuncupari copulatum magis quam copulatiuum: vtrobique enim particula est suapte natura copulatiua, vtrobique actu copulat. Quo etiam fit, nomina suppositionis copulatiue, & copulatae ex eorum descensuum fontibus deriuata, parum opposita esse.

42

Ad primum tamen horum facile respondeo: nego enim suppositionem confusam, vtunque descensum illum, disiunctum scilicet & disiunctiuum, suo sibi iure vindicare; nego etiam vtunque descensum esse eundem, & non diuersum reuera: quod autem opponitur ambos procedere, cum disiunctione indeterminata, quippe qui ex æquo solam necessitatem alicuius oculi ad videndum, non verò alterutrum existentiam affirmant, nihil habet verisimilis, nedum veri: nam vt recte docet Fonseca, & propositæ sententiæ ceteri sectatores, quoties ita descenditur, ex hac propositione, aliquis oculus requiritur ad videndum, ita inquam, ergo vel dexter requiritur ad videndum vel sinister requiritur ad videndum, & quoties ita, ergo vel dexter, vel sinister requiritur ad videndum, etiam si vtrobique sola necessitas ad videndum, non vero existentia potentie visus, aut visionis affirmetur: at longe aliter & aliter, siquidem in priori descensu adstruitur, dextrum oculum esse necessarium ad videndum, siue existat, siue non existat sinister, vel sinistrum (altem, ita esse necessarium comparatione dexteri; aut, quod instar est, nos non posse videre per sinistrum solum sine dextro, vel certe per hunc, minimè sine illo: at in posteriori descensu, nihil tale affirmatur, sed duntaxat alterutrum oculum, requiri ad videndum, si alter desit, quod verum est, sicut & illud prius, manifesta ratione falsum; descensus ergo alter ab altero, valde diuersus est, alterque verus, & alter ne verisimilis.

43

Ad secundum argumentum non minus expeditè respondeo, eo tantum conuinci, descensum copulatum, & copulatiuum conuenire interdum eidem suppositioni, videlicet distributiue, cuiusmodi est ea, per quam supponit subiectum illius propositionis, omne elementum requiritur ad perfectionem vniuersi, siue, quod iuxta est, omne perficit vniuersum, sicut cuiuslibet defectus in huius damnum, & imperfectionem cederet: Hinc autem fit, nihil aliud quam descensum disiunctiuum & disiunctum eidem multoties suppositioni, nimirum determinatæ, competere, quod fateor vltro; at id fateri, nec possum, nec debeo, vtunque conuenire termino supponenti confusè, qualis est subiectum huius propositionis, aliquis oculus requiritur ad videndum; qua etiam ratione, nec descensus copulatiuus, & copulatus, conueniunt vniquam termino copulatiui supponenti, vt omnibus est in confesso. Ad tertium respondeo, non propterea definiti suppositionem determinatam, per solum descensum disiunctiuum, quod sit omnino incapax di-

P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

siuncti, sed quod hic, ei cum suppositione confusa sit communis, vt supra inter proponendam sententiam illam nostram, & communem dialecticorum manet explicatum: quamuis autem eorum plerique videantur nostro Hurtado, descensum disiunctiuum solum suppositioni determinatæ sicut, & solum copulatiuum, distributiue concedere, at quod aliter exponi possint, debeantque, superius dicta perpendenti constabit.

44

Ad quartum respondeo, descensum disiunctiuum fieri per particulam tum suapte natura disiunctiuam, tum actu disiungentem, & descensum disiunctum per eandem similiter; quoniam tamen vtraque disiunctio est valde diuersa, & vna determinata, aliaque indeterminata, idcirco eum descensum, qui alteram importat, placuit dialecticis appellari disiunctiuum, illum vero qui alteram, è contrario disiunctum; haud enim alia nomina ad eam diuersitatem exprimendam suppetebant, ac proinde, prioribus illis, eo sensu, iure potuerunt vt, noquamque hanc eis significationem indere. Exinde quoque est, suppositionem determinatam merito appellari disiunctiuam, & confusam etiam disiunctam; nec non vocabula descensus copulatiui & copulati, & suppositionis itidem copulatiue, & copulatae, simili de causa, videlicet propter egestatem nominum, bene habere, vt vt particula, & in quocunque descensu, tum sit sponte sua copulatiua, tum etiam actu copulet.

CAPVT VII.

De aliis duabus proprietatibus termini, ascensu nimirum & descensu.

45

Explicuimus hæcenus primam & potissimam termini proprietatem, nimirum suppositionem; sequuntur in primis alia duæ superius quidem obiter perstrictæ; at hic ex professo explicandæ, videlicet ascensus, & descensus; qui tamen si fiant ex vna quadam propositione ad aliam aliaue, quoniam tamen vtunque multum interest, quoniam modo supponant termini propositionis, ex qua ascenditur, aut descenditur; & pro varietate suppositionis ij quoque variantur, propterea non tantum propositionis, sed etiam termini prout in propositione supponentis dici solent affectiones, seu proprietates, huius mediata ac remotæ, illius vero immediata & proximè.

46

Ascensus ergo, qui à quibusdam vocari solet inductio, est à singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale progressio, seu consequentia, veluti hic homo est bipes, & iste, & sic singuli, quos vspiciam cognoscimus, & experimur; ergo omnis homo est bipes: descensus autem est ab vniuersali ad singularia progressio, seu consequentia, veluti è contrario omnis homo est bipes suapte natura: ergo Petrus est bipes, & Paulus est bipes, & sic singuli. Quod attinet ad descensum, supra diximus esse quadruplicem, scilicet copulatiuum, & copulatum, disiunctiuum, & disiunctum, nec non quales hi sint, & cur ita nominati. Huic autem quadruplici descensui respondet ascensus quadruplex, eiusdem nominis & rationis, cum totidem modis, & per eosdem gradus ab inferioribus ad superiora ascendatur, & à superioribus ad inferiora descendatur.

Porrò autem hic duo quæri solent, videlicet an

K 3

ad

47

ad ascensum opus sit, consequentiam esse formalem, hoc est ratione formæ legitimam & præscindendo à quavis materia singulari vniuersaliter, & in quacunque irrefragabilem, & infallibilem: item an ad bonitatem ascensus oporteat superaddi constantiam: est autem constantia propositio affirmatiua in qua prædicatur terminus communis, ad quem fit ascensus in plurali numero, cum signo collectiuo de omnibus eius suppositis v.g. si ascendere velis ex paulo supra dictis propositionibus, hic homo est bipes, & iste homo est bipes, & sic singuli, quos vspiam cognoscimus & experimur, ita addideris constantiam, & isti homines sunt omnes homines. Huiusmodi porro dubia locum non habent in descensu, certo certius enim est à propositione distributiua descendi per legitimam, formalem, & infallibilem consequentiam ad omnia sua inferiora copulatiue sumpta, veluti omnis homo est bipes; ergo Petrus est bipes, & Paulus est bipes & sic cæteri: quæ argumentatio tenet ratione formæ in quacunque materia, & in nulla patitur exceptionem: item à propositione copulata siue de subiecto copulatiue supponente similiter descendi ad inferiora sua eodem usurpata modo, nec non à propositione disiunctiua & disiuncta ad sua. Haud etiam minus certum est, minimè requiri constantiam ad bonitatem eorum descensum, propterea quod propositiones, vnde fiunt, latissimè pateant, & se solis, atque sine superaddita constantia, eas, ad quas descenditur, comprehendant.

48

Veteres ergo summulistæ communiter affirmant in omni ascensu recto consequentiam oportere esse formalem, seu ratione formæ vbiuis certam, ac nulli vspiam exceptioni obnoxiam: at negant Sotus edit. 2. lib. 2. cap. 12. lect. 1. not. 4. Hurt. disp. 2. sum. sect. 6. §. 25. alique recentiores, quorum sententia mihi magis probatur: fieri enim potest, vt omnia singularia, quæ sub sensum, & experientiam cadunt, vno modo se habeant, & ratio communis, & distributiua alio, propterea quod sint, plura alia singularia, præter ea, quæ nos experimur, sunt enim ex toto infinita, adeoque supra tenuitatis nostræ comprehensionem: cum ergo sufficiens enumeratio singularium, omnia prorsus non complectatur, nec possit humanitus, qui ascendit potest ab eis, per legitimam, & certam, formalemque consequentiam ad rationem superiorem? Atque, vt exemplo supra posito insitam, quid vetat, omnes homines, quos videmus, esse suapte natura bipedes, siqui sint eis pedes, & non per accidens claudicent, esse tamen in aliis terrarum oris nobis ignotis, & hæcenus inaccessis, homines natura sua tripedes, & non bipedes quemadmodum, tametsi apud nos, nusquam reperiuntur sciopedes, tales tamen homines creduntur fuisse, non procul à Trogloditis, teste Augustino lib. 16. de ciuit. Plinio, & aliis; & quamuis inter nos homines haud sint nigri, eiusmodi tamen sunt suapte natura, locique sui genio æthiopes omnes: hæc ergo inductio, hic homo est bipes, & iste, & sic singuli, quos passim experimur, ergo omnis homo est per se loquendo bipes & non tripes, aliove pedum numero; haud certa est; haud infallibilis ratione formæ, esto hic & nunc, vt aiunt, beneficio materiæ singularis in qua fit, vera euadat.

49

Respondet aduersarij inductionem oportere fieri non tantum ab iis inferioribus, quæ passim experimur, sed etiam ab omnibus, quæ vbivis existunt, & insuper addi oportere constantiam; ita autem inductionem factam nusquam falli, sed certam, ac formalem esse: quid enim hac argumen-

tatione v.g. certius esse, Petrus est bipes, & Paulus similiter, & sic singuli & omnes vbicumque existant: insuper autem non sunt alij homines diuersæ rationis, nec in omnipotentia Dei rerum naturalium procreatrice continentur, omnis ergo homo natura sua & per se est bipes. Verum quod affertur de constantia impugnabitur haud ita post: quod autem dicitur particulam illam & sic singuli, omnes homines v.g. quotquot existunt vspiam gentium comprehendere, friuolum est ac leue: ita enim si res haberet, inductio esset quoddam argumentandi genus prorsus inutile, & vitiosum ac non mente, sed sola voce tenus argumentatio, contra quam aduersarij de qualibet consent: probaret siquidem ignotum per æque ignotum, nam ceteros homines, quorum nullam habemus notitiam, esse bipedes, tam ignotum nobis est, ac omnem hominem esse per se loquendo bipedem: hoc ergo per illud probare neutiquam est ex claris procedere ad minus clara, vt par est, atque vt præcipit semper Aristoteles, sed potius ex obcuris & incertis. Quod denique post superius responsum obijciatur ab aduersariis inductionem ab Aristotele sapissime dici argumentationem omnium manifestissimam, vnde fit eam esse formalem, & infallibilem, cum ibi locum habere nequeat euidentia ac veritas manifesta, vbi est periculum aliquod falsitatis spectata forma; hoc inquam haud admodum premit; dicitur enim inductio ab Aristotele euidens & manifesta argumentatio, aut quasi argumentatio ratione medijs, quod sensui obuium est, & per noticiam experimentalem nobis innotescit, non ratione illationis, quæ solū est topica esse probabilis. Intelligi etiam potest Aristoteles, quasi censuerit dixeritque inductione euidenter confici, non quod res vere ita sit, sed quod verissimile sit ita eam esse. Neque non dici potest inductionem ex Aristotelis iudicio esse manifestissimam argumentationem, non quidem semper, sed solum quando per eam ascenditur ad rationem superiorem vagam ex singularibus seu vage, seu copulatiue sumptis: quando namque propositionis disiunctiua ad quam fit ascensus, veritas in vno solo inferiori salua consistit, à fortiori quoties experimur plura inferiora ita esse v.g. vel Petrum, vel Paulum, vel certe vtrumque currere, exinde profecto aliquem hominem currere inferitur, tam euidenter quam quod maxime. Denique iuxta dicenda inferius lib. 3. tract. 3. cap. 2. interpretari possumus Philosophum de inductione, non quæ ascendit ab inferioribus numero infinitis, de quæ hic loquimur, sed potius cuius ascensus est à paucis numero, veluti substantia est vnum, accidens est vnum, omne igitur ens est vnum: ignis est corruptibilis, aer est corruptibilis, & sic duo reliqua elementa, omne igitur elementum est corruptioni obnoxium: Harum ergo inductionum, & similibus non verò omnium arbitramur cum Aristotele consequentiam siue sequelam esse formalem ac manifestissimam.

Quod attinet ad constantiam eam constantissime adstruunt antiqui summulistæ: at eadem constantia eam negant Sotus vbi supra, retractans quod statuerat in priori editione, Hurtadus, & alij, quibus subscribo: nam constantia numquam non est tam obscura, & incerta, quam propositio per eam ex parte probanda; cum enim dicitur, omnis homo per se, & ex genio nationis, ac regionis suæ est bipes, quidquid hæc habet incertitudinis, & obscuritatis, id ipsum habet constantia sequentis inductionis, hic homo est bipes, & iste, & sic singuli per

50

per quam probatur, nimirum & isti sunt omnes homines: quis enim scit, an naturaliter sint possibiles alij homines diuersæ rationis, præter eos, quos eiusmodi complectitur inductio: constantia ergo reddit inductionem malam, & inutilem, propterea quod incerta. & obscura per æque talia eius, si constet, vi faciat probari, sicut paulò supra in simili dicebam; tantum abest ut ad eius bonitatem requiratur. Rursus quid opus est constantia, si addatur illa particula, & sic singuli, quam tamen præter constantiam exigunt antiqui philosophi? Dices eam comprehendere solos homines v. g. existentes, eosque omnes vbiuis terrarum & gentium. Verum, cum tot homines experimento, & sensu haud cognoscamus, sed ea obscuritate, qua rationem cõmunem, & vniuersalem; vel ex hoc titulo inductioni ea particula, & sic singuli, ita explicata nequit deservire, quinimò non potest ei non obesse. Deinde quidni comprehendat omnes homines, tum existentes, tum etiam possibiles: nullius ergo superaddita constantia de cetero necessitas erit, haud aliter atque ea neuiquam est necessaria, quando à propositione vniuersali latissime fusa, & inferiora omnia complectente fit ad eorum singula descensus. Aduersarij autem propterea constantiam exposcunt, ut inductio sit consequentia formalis & certa, cæterum nec talis debet esse inductio, nec ut sit, esse si debet, opus habet constantia: hæc ergo nullo iure obtruditur impræsentiarum.

CAPVT VIII.

De ceteris proprietatibus termini.

51 SEquuntur aliæ tres proprietates termini, ei vt recte animaduertit Aueria in instit. tract. 2. c. 9. conuenientes ratione temporis, ad quod refertur, nimirum ampliatio, status, distractio: Ampliatio est extensio termini à minori tempore ad maius, quæ tum euenit, cum terminus absoluitur ab omni particula eum ad tempus verbi limitante, vt Petrus disputat, aut Petrus disputauit, aut si maius, disputabit; in quarum propositionum singulis ampliatur subiectum, quoniam non contrahitur ad tempus copulæ, sed per omnia tempora longè latèque vagatur. Status vsuuenit, cum terminus in tempore importato per copulam sistit, vt Petrus sedens disputat, aut homo, qui est, currit: vtrobi- que enim subiectum adæquatè sumptum ad idem tempus, ad quod verbum, refertur: Distractio tum reperitur, quando subiectum & copula quam antecedit ad diuersa & opposita tempora distrahuntur, vt cæci vident, claudi ambulant, quæ propositiones euangelicæ reddunt hunc sensum; qui antea cæcutiebant, nunc vident, & qui claudicabant, ambulant.

52 Notandum imprimis est, aduersus Hurtadum citata disp. 2. sect. 7. Ampliationem ab eo immeritò definiri, eam qua termini propositionis significant res impossibiles pro tẽpore significato per verbum, vt stans sedet, vigilans dormit: etenim in his, & similibus propositionibus potius reperitur distractio, quam ampliatio, quoniam earum subiectum non ampliatur, nec extenditur ad plura tempora, sed potius contrahitur ad vnum quoddam diuersum ab importato per copulam: sensus enim prioris, est qui stabat paulo antea, sedet modò, & qui vigilat nunc, dormiet postea: quare sicut status non dicitur

ampliatio, quoniam subiectum ad vnum tempus, videlicet importatum per copulam, coarctat; ita in prædictis propositionibus, & aliis id genus, quibus subiectum & copula differuntur ad opposita tempora, neuiquam est agnoscenda ampliatio, cum subiectum ad vnum duntaxat tempus solum, videlicet præteritum, solumve futurum, aut præsens, in eis contrahatur. Non me latet Hurtadum aliter etiam explicare statum, vt nimirum sit id quod supra vocauimus ampliatiõemiat nostra status expositio, quam & Aueria, & Arriaga, alique communiter tradunt, ipsius vocis ethymologiæ magis congruit, adeoque tanquam verior est amplectenda.

Notandum deinde, quinque tempora communiter assignari per quæ terminus amplius vagatur, videlicet præsens, præteritum, futurum, possibile, & imaginarium: quocirca in hac propositione, *Christus venturus est iudicare*, ampliatio est ad tria tempora, eo quod Christus ponatur pro eo qui est, fuit, & erit; in hæc autem, *homo est animal*, vltierus ad tempus possibile, eo quod homo, non solum pro existentibus in aliqua temporis differentia, verumetiam, pro possibilibus sumatur; & in hac denique *chimera configitur ab intellectu*, ad tempus etiam imaginarium, eo quod chimera accipitur, pro aliquo existenti, aut potenti existere in triplici illa differentia temporis; cæterum non verè, sed per fictionem, & imaginationem quandam nostri intellectus; vnde particula illa *possibile*, & *imaginarium* non appellant, supra tempus secundum se, vt censent aliqui, sed supra id, quod in verà temporis differentia aliqua existit aliquando, aut existere posse fingitur.

Aliæ quoque tres proprietates termini communiter circumferuntur, quibus ille non tam refertur ad tempus, quam independentè a tempore limitatur aliunde; nimirum restrictio, alienatio, & diminutio. Restrictio est coarctatio termini à maiori ad minorem significationem propriam: namque fieri potest, & solet adiectione alicuius adiectiui, substantiui, casus obliqui, aut similis particula, vt vir sapiens, homo bellator, filius Petri. Alienatio est à propria ad impropriam significationem translatio, vt homo pictus, leo marmoreus. Diminutio fit, cum terminus non absolute, sed secundum quid sumitur, & hoc ipsum exprimitur, vt athiops albus secundum dentes.

55 Vltima proprietas termini est appellatio; ea autem sic definitur; est reflexa applicatio significationis vnius termini ad significationem alterius, vt *animal est genus*, vbi significatum hac voce, *genus*, applicatur significato per notionem animalis, quando veritatem eius propositionis, & identitatem prædicati cum subiecto reflexè expendimus: aut etiam, *Alexander magnus est orator*, vbi particula, *magnus*, appellat supra subiectum nempe Alexandrum, non supra prædicatum, quia non ad hoc, sed ad illud esse magnum referimus, & reflexè applicamus, aut certè possumus; nec enim requiritur ad appellationem reflexio actualis, sed sufficit in potentia. Quamobrem Hurtadus, & Arriaga immeritò appellationem cum propositione confundunt: tum quia propositio significationem prædicati, subiecto directè applicat; appellatio verò reflexè: tum etiam, quia ex parte solius subiecti appellatio reperitur, vt patet in adducta propositione, *Alexander magnus est orator*, vbi particula, *magnus*, supra Alexandrum appellat, non ergo semper appellatio prædicatum applicat subiecto, sicut hi auctores nituntur.

56 Qui autem terminus supra quem appellet, multis regulis explicari solet ab antiquis Summulistis: quas